

Gramex
MusiiKin Satama
Keilasatama 2 A
02150 Espoo
www.gramex.fi

20.5.2025

Eduskunnan talousvaliokunnalle

TaV@eduskunta.fi

Asia: Gramex äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö ry:n lausunto Hallituksen esityksestä HE 46/2025 vp eduskunnalle EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Gramex kiittää mahdollisuudesta lausua EU:n tekoälyasetusta täydentävästä lainsäädännöstä (HE 46/2025 vp). Gramex edustaa yli 60 000 äänitteillä esiintyvää muusikkoa ja äänitteiden taloudellista tuottajaa.

Gramexin pääviestit

- Perusoikeuksien, mukaan luettuna tekijänoikeudet, tulee olla EU:n tekoälyasetusta täydentävän kansallisen sääntelyn lähtökohtana.
- Markkinasääntelyn ja valvonnan tulee taata myös luovan alan elinkeinon kannalta tasapainoinen markkina. Tekoälyjärjestelmien kehitystä valvovan viranomaisen on edellytettävä kehittäjiltä avoimuutta. Avoimuusvelvoitteiden noudattaminen mahdollistaa osaltaan myös tekijänoikeuksien toteutumista ja tehokasta täytäntöönpanoa.
- Kansallisten viranomaisten yhteistyö ja tiedonvaihto EU:n yhteistyöelinten kanssa on varmistettava ja resursoitava. Lisäksi on varmistettava, että markkinavalvontaviranomaiseksi avoimuusvelvoitteiden osalta esitettävälle Liikenne- ja viestintävirastolle turvataan riittävä tekijänoikeusosaaminen.
- Kansallisessa on panostettava avoimuusvelvoitteiden noudattamisen valvontaan erityisesti niin sanottujen syvävääreännösten osalta.

1 Lähtökohtana perusoikeudet – tavoitteena tasapainoinen markkina

Asteittain voimaan astuva EU:n tekoälyasetus ja sen voimaansaattamisen toimenpiteet ovat musiikin ammattilaisten ja yrittäjien kannalta erittäin merkittäviä. Toivomme, että Suomi korostaa kaikessa voimaansaattamisessa tekoälyasetuksen säännösten kunnioittamista sekä riittävää ja tehokasta tekijänoikeuksien toimeenpanoa.

Tekoälyasetuksen tavoitteiden mukaisesti pidämme tärkeänä, että tekoälyjärjestelmiä markkinoille tuotaessa varmistetaan, että järjestelmät eivät vaaranna ihmisten turvallisuutta, terveyttä ja perusoikeuksia. Myös tekijänoikeus on suojattu omaisuudensuoja-perusoikeuden alla.

Tekijänoikeudella on fundamentaalinen merkitys musiikkialan yritysten, tekijöiden ja taiteilijoiden ansiotoiminnassa. Ilman vahvaa tekijänoikeutta ja sopimusvapautta ei ole olemassa kukoistavaa alusta- ja tekijänoikeustaloutta – luovan työn tekijänoikeudet ovat ansainnan perusta. Musiikin käytön ehdoista ja luvista pitää voida sopia tasapainoisilla markkinoilla, myös tekoälyn aikakaudella.

Avoimuus on yksi tekoälyasetuksen perusedellytyksistä. Avoimuus tekoälyjärjestelmien kehityksessä käytetystä sisällöstä turvaa tekijänoikeuden omistajille mahdollisuuden päästä sopimaan luomansa sisällön käytöstä sekä korvauksesta. Avoimuus on lähtökohta tasapainoisille markkinoille.

Yleisesti on kannatettavaa ja tarpeellista, että myös kansallisella tasolla säädetään tekoälyjärjestelmien markkinoille saattamisen reunaehdoista, vastuista ja valvonnasta sekä seuraamuksista tekoälyasetuksen vastaisen toiminnan varalle. Perusoikeuksien – mukaan luettuna tekijänoikeudet – toteutumisen varmistaminen tulee olla myös kansallisen sääntelyn lähtökohta. Toivomme, että valiokunta mietinnössään korostaakin tekijänoikeuksien merkitystä tekoälyjärjestelmien markkinavalvonnan yhteydessä.

2 Tiedonvaihdon, osaamisen ja resurssien varmistaminen

Lausunnon kohteena oleva hallituksen esitys HE 46/2025 käsittelee tekoälysäädöksen kansallisen tason reunaehtoja, vastuita ja velvollisuuksia.

Luovan työn tekijöiden kannalta keskeisintä on yleiskäyttöisten, kuten generatiivisten tekoälyjärjestelmien kehittämistä koskeva sääntely. Näiden järjestelmien valvonta ei jäsenvaltioiden toimivaltaan, vaan niiden osalta ensisijainen valvontaelin on EU:n tekoälytoimisto.

Tekoälyjärjestelmien kansallisesta valvonnasta säädettyä on kuitenkin erittäin tärkeää riittävällä tavalla varmistaa ja resursoida kansallisten toimivaltaisten viranomaisten yhteistyö ja tiedonvaihto EU:n yhteistyöelinten ja muiden jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten kanssa.

Toteamme myös, että tekoälyasetuksen luottamuksellisuussäännösten soveltamisen tarkoituksena ei ole ollut vaarantaa valvonnan kannalta tehokasta tiedonvaihtoa viranomaisten välillä ja näin hankaloittaa oikeuksien täytäntöönpanoa. Tämä tärkeä seikka on huomioitava myös erityisesti hallituksen esityksessä markkinavalvontaviranomaiseksi avoimuusvelvoitteiden osalta esitettävän Liikenne- ja viestintäviraston suorittaessa valvontatoimia.

Liikenne- ja viestintävirastolle on lisäksi turvattava riittävät taloudelliset resurssit sekä varmistettava henkilöstön riittävä osaaminen. Toivomme, että valiokunta edellyttää valvovalta viranomaiselta myös tekijänoikeusosaamista. Tekijänoikeusosaaminen on keskeistä tilanteissa, joissa valvottava tekoälyjärjestelmä hyödyntää luovaa sisältöä tai valvontatoimenpiteillä on muu yhteys tekijänoikeuksiin.

3 Erityishuomio valvonnassa syvävääreännöksiin

Osaltaan tekoälyasetuksen 50 artiklan mukaisten tiettyjen tekoälyjärjestelmien avoimuusvelvoitteiden noudattamista koskeva valvonta edesauttaa myös luovan alan toimijoiden mahdollisuuksia valvoa oikeuksiaan ja puuttua sisällön oikeudettomaan käyttöön. Toivottavaa on, että Suomessa panostetaan tämän avoimuusvelvoitteiden noudattamisen valvontaan erityisesti niin sanottujen syvävääreännösten osalta.

Sen ohella, avoimuusvelvoitteiden noudattamatta jättäminen saattaa olla syvävääreännösten osalta haitallista kuluttajien näkökulmasta, saattaa syvävääreännös asianmukaisesti merkitsemättömänä aiheuttaa peruuttamatonta haittaa myös niille esittäville taiteilijoille, muille tekijöille sekä yritysille, joiden ääntä, kuvaa tai muuta sisältöä käytetään tekoälyn avulla valmistetuissa syvävääreännystekniikkaa hyödyntävissä sisällöissä.

Valiokunnan mietinnössä tulisi huomioida myös tämä kuvattu luovien alojen näkökulma syvävääreännöksiä koskevien avoimuusvelvoitteiden yhteydessä.

Toisaalta on selvää, että mikäli syväärennöksiin käytettävä tekoälyjärjestelmä on koulutettu esimerkiksi suojatulla äänitesisällöllä, tulee tällaiseen käyttöön aina hankkia tekijänoikeussääntelyn johdosta käyttö lupa sisältöjen oikeudenomistajilta.

4 Yleiskäyttöisten tekoälyjärjestelmien valvonta

Vaikka nyt käsiteltävä hallituksen esitys ei suoraan liity yleiskäyttöisiin tekoälyjärjestelmiin, pyydämme valiokuntaa osaltaan varmistamaan, että Suomi vaikuttaa aktiivisesti unionin päätöksenteossa pöydällä olevaan tekoälyasetuksen käytännesääntöihin (Code of Practice).

Tämän hetken esitys säännöistä ongelmallinen tekijänoikeuksien omistajien kannalta. Avoimuutta heikentämällä se käytännössä vesittää tekoälyasetuksen tavoitteita ja tekoälyjärjestelmien kehittäjille asetettuja velvollisuuksia erityisesti tekoälyn opetuksessa käytetyn aineiston avoimuuden osalta. Viestimme on, ettei käytännesääntöjä ei siksi pitäisikään hyväksyä nykymuodossaan ja ne tulisi palauttaa tekijänoikeutta koskevien osioiden osalta uuteen valmisteluun.

Kunnioittavimmin,
Helsingissä 20.5.2025

Sari Aalto-Setälä
Johtaja, yhteiskuntasuhteet ja viestintä
sari.aalto-setala@gramex.fi, 050 352 1073

Gramex on äänitemusiikin esittäjien ja tuottajien tekijänoikeusjärjestö. Teemme töitä, jotta äänitteillä esiintyvät muusikot ja tuottajat saisivat työstään korvauksen ja jotta yritykset ja organisaatiot voivat hyödyntää musiikkia helposti, arvoa tuottavasti ja vastuullisesti. Meillä on yli 60 000 asiakassopimusta musiikin esittäjien ja tuottajien kanssa sekä noin 34 000 musiikin käyttäjäasiakkaiden lupaa.